

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΙΘΑΝΑ ΕΡΓΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

1. Ενίσχυση της πρόσβασης μαθητών, νέων και ηλικιωμένων σε απογευματινές εκπαιδευτικές, αθλητικές και κοινωνικές δραστηριότητες μέσω οργανωμένης μεταφοράς

Το μέτρο αποσκοπεί στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της κοινωνικής ένταξης, όπως αυτή ορίζεται στους Πυλώνες της συγκοινωνιακής φτώχειας στη Κύπρο, δηλαδή (α) Προσβασιμότητα, (β) Διαθεσιμότητα και (γ) Οικονομική Δυνατότητα. Σκοπός η επιδότηση ευέλικτης, βιώσιμης και φιλικής προς το περιβάλλον υπηρεσίας οργανωμένης μεταφοράς, η οποία θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των πελατών και θα αποσκοπεί τόσο στη μείωση της εξάρτησης από το ιδιωτικό όχημα όσο και στην προσβασιμότητα και κοινωνική ένταξη.

Το μέτρο αφορά σε μεταφορά με μικρά λεωφορεία που ανήκουν ή μισθώνονται από ιδιωτικά φρονηστήρια, λέσχες, γυμναστήρια, ωδεία, σχολές χορού, ακαδημίες, ινστιτούτα και ΣΚΕ για να μεταφέρουν παιδιά, νέους και ηλικιωμένους σε δραστηριότητες. Το μέτρο καλύπτει ανήλικα άτομα και μαθητές, υπερήλικες και άτομα τρίτης ηλικίας, κάτοικους συγκεκριμένων περιοχών με μικρή πληθυσμιακή πυκνότητα όπου η χρήση ιδιωτικού οχήματος είναι ασύμφορη και φοιτητές / παιδιά μονογονεϊκών και πολύτεκνων οικογενειών.

Με το μέτρο αυτό, αναμένεται να μειωθεί η εξάρτηση από το ιδιωτικό όχημα, να αυξηθεί η χρήση ΜΜΕ και η προσβασιμότητα για εξαρτώμενα άτομα σε βασικές δραστηριότητες και να μειωθεί η κυκλοφοριακή συμφόρηση και ρύπανση.

Οι επιλέξιμες δαπάνες αφορούν σε:

- i. Επιδότηση αγοράς και συντήρησης πράσινων οχημάτων μαζικής μεταφοράς (ηλεκτρικά ή χαμηλών εκπομπών λεωφορεία).
- ii. Επιδότηση της λειτουργικής μίσθωσης.
- iii. Επιδότηση του κόστους παροχής της υπηρεσίας.
- iv. Πρόσληψη εκτάκτου προσωπικού από την αρμόδια Αρχή για συντονισμό και αποτελεσματικής εποπτεία του συστήματος.
- v. Επιδότηση προγραμμάτων εκπαίδευσης οδηγών σε θέματα οδικής ασφάλειας και συμπεριφοράς και στην εξυπηρέτηση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

- vi. Κάλυψη του κόστους για προώθηση του σχεδίου μέσω καμπανιών ευαισθητοποίησης για την υιοθέτηση βιώσιμων επιλογών μεταφοράς.
- vii. Δημιουργία πιστοποίησης «Πράσινης Μεταφοράς Κύπρου» που θα απονέμεται στους συμμετέχοντες φορείς και δικαίωμα χρήσης του σήματος.

2. Επιχορήγηση στους Δήμους και Κοινότητες για τη θέσπιση Προγράμματος Υλοποίησης Βιώσιμης Κινητικότητας

Το μέτρο αυτό αναμένεται να αντιμετωπίσει τις κοινωνικές επιπτώσεις από το νέο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής για τα Κτίρια και Οδικές Μεταφορές (ΣΕΔΕ2), καθώς με την εφαρμογή του μέτρου από τις Τοπικές Αρχές επιδιώκεται η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αστικές περιοχές και η εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων στις μετακινήσεις σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.

Κοινωνικά, το μέτρο ενισχύει τη βιώσιμη κινητικότητα σε τοπικό επίπεδο, βελτιώνοντας την ισότητα στις μετακινήσεις και μειώνοντας την εξάρτηση από το ιδιωτικό όχημα, ιδίως για ευάλωτες ή απομονωμένες κοινότητες. Ενισχύει επίσης την ασφάλεια, ιδίως για μαθητές και πεζούς και δημιουργεί ευκαιρίες για κοινωνική συμμετοχή στη δημόσια υγεία, μέσω ενεργών μετακινήσεων. Αναμένεται επίσης να μειώσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, την κυκλοφοριακή συμφόρηση και την ατμοσφαιρική ρύπανση μέσω της προώθησης της ηλεκτροκίνησης, των λεωφορειολωρίδων και της μικροκινητικότητας. Παράλληλα, η ανάπτυξη Ζωνών Χαμηλών Εκπομπών (LEZ / ZEZ) και η ενσωμάτωση ευφύων συστημάτων μεταφοράς, ενισχύει τη βέλτιστη διαχείριση κυκλοφορίας και την αστική περιβαλλοντική ποιότητα.

Το μέτρο περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- i. Υλοποίηση υποδομών για την ενίσχυση της ενεργής μετακίνησης.
- ii. Υλοποίηση Ευφύων Συστημάτων Μεταφοράς.
- iii. Υλοποίηση υποδομών για την ενίσχυση της ηλεκτροκίνησης.
- iv. Δημιουργία κόμβων κινητικότητας για όλη την περίοδο υλοποίησης.

3. Κοινωνική χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) ή αγορά καινούριων ή μεταχειρισμένων οχημάτων μηδενικών ή χαμηλών ρύπων προς όφελος ευάλωτων χρηστών ή μικρών επιχειρήσεων

Ο εξηλεκτρισμός του στόλου οχημάτων αποτελεί βασικό πυλώνα της πράσινης μετάβασης του τομέα των μεταφορών και συμβάλλει ουσιαστικά στην επίτευξη των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων για την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Στοχεύει στη σταδιακή αντικατάσταση των οχημάτων εσωτερικής καύσης με μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών, διασφαλίζοντας παράλληλα τη λειτουργικότητα, την προσβασιμότητα και την οικονομική αποδοτικότητα του συστήματος μεταφορών. Ο συνολικός σκοπός είναι η μετάβαση σε ένα βιώσιμο, αποδοτικό και περιβαλλοντικά ουδέτερο σύστημα κινητικότητας, μέσω της ενίσχυσης του εξηλεκτρισμού του στόλου και της ολοκλήρωσής του με την ευρύτερη ενεργειακή μετάβαση της κοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα, ο εξηλεκτρισμός αποσκοπεί στην περιβαλλοντική διάσταση, στην ενεργειακή διάσταση, στην οικονομική διάσταση και στην κοινωνική διάσταση. Πιο αναλυτικά, το μέτρο αποσκοπεί στην αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση, ή λειτουργική μίσθωση οχήματος ΙΧ ή επαγγελματικής χρήσης, συμπεριλαμβανομένων φορτηγών, ημιφορτηγών και minibuses.

- i. Χρηματοδοτική μίσθωση (Financial Leasing), κατά την οποία ο εκμισθωτής (συνήθως εταιρεία leasing) αγοράζει το περιουσιακό στοιχείο και το παραχωρεί για χρήση στον μισθωτή (την μικροεπιχείρηση ή το άτομο) έναντι μηνιαίου μισθώματος για μια συγκεκριμένη περίοδο.
- ii. Λειτουργική μίσθωση (Operating Leasing), κατά την οποία ο μισθωτής πληρώνει για τη χρήση και στο τέλος δεν το αποκτά.
- iii. Αγορά, κατά την οποία ο αγοραστής επωμίζεται ποσοστό επί της αξίας και το Κράτος θα συμπληρώνει το υπόλοιπο, με μέγιστο ποσό επιδότησης, όπως θα καθοριστεί στο σχέδιο.

Από το μέτρο, ο αναμενόμενος κοινωνικός και περιβαλλοντικός αντίκτυπος αφορά στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα / ρύπων και του θορύβου, στην ενίσχυση της ευστάθειας του δικτύου και στη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης ΑΠΕ.

Οι δικαιούχοι πρέπει να πληρούν ένα ή και περισσότερα από τα ακόλουθα κριτηρια:

- i. Άτομα με κινητικά προβλήματα ή παθήσεις που δεν τους καθιστούν ικανούς να μετακινηθούν ανεξάρτητα χωρίς συνοδεία (ΑμεΑ) και είναι λήπτες επιδόματος βαριάς κινητικής αναπηρίας, από το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας.
- ii. Άτομα που διαμένουν σε περιοχές με περιορισμένη ή χαμηλής συχνότητας δημόσια συγκοινωνία.
- iii. Άτομα που διαμένουν σε περιοχές με ειδικές ρυθμίσεις κυκλοφορίας.
- iv. Λήπτες ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος από το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας.
- v. Νεαροί εργαζόμενοι με ετήσιο μισθό κάτω των €13.000.
- vi. Μονογονεϊκές οικογένειες.
- vii. Τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες.
- viii. Λήπτες επιδόματος συνταξιούχων με χαμηλά εισοδήματα από το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας.
- ix. Μικροεπιχειρήσεις (λιγότερους από 10 εργαζομένους).

4. Ενεργειακή αναβάθμιση υφιστάμενων κατοικιών ενεργειακά φτωχών και ευάλωτων πελατών.

Στόχος του μέτρου είναι η υλοποίηση επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης σε κατοικίες ενεργειακά φτωχών ή/και ευάλωτων πελατών. Το μέτρο περιλαμβάνει τα εξής Σχέδια:

- i. Σχέδια χορηγιών για ενεργειακή αναβάθμιση με σκοπό τη μετατροπή των κατοικιών σε Κτίρια με Σχεδόν Μηδενική Κατανάλωση Ενέργειας, ενεργειακή αναβάθμιση για εξοικονόμηση ενέργειας τουλάχιστον 60% και μεμονωμένα μέτρα όπως η θερμομόνωση οροφής (με πιθανό συνδυασμό με φωτοβολταϊκό σύστημα).
- ii. Επιπλέον, δεδομένης της ύπαρξης χρηματοδοτικού κενού, για την επίτευξη του εθνικού υποχρεωτικού σωρευτικού στόχου για εξοικονόμηση ενέργειας κατά την τελική χρήση σε ευάλωτες ομάδες, θα εξεταστούν και θα προωθηθούν νέοι τρόποι χρηματοδότησης, μεταξύ των οποίων: (α) Πράσινα δάνεια με προνομιακούς όρους, ειδικά σχεδιασμένα για ενεργειακές αναβαθμίσεις σε νοικοκυριά με ενεργειακή φτώχεια ή ευάλωτους πελάτες, (β) On-bill schemes, όπου η αποπληρωμή της επένδυσης γίνεται μέσω των λογαριασμών ενέργειας σε δόσεις, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε χρηματοδότηση χωρίς άμεσο αρχικό κόστος, (γ) καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως εγγυήσεις

δανείων, συνδυασμένες ενισχύσεις και δάνεια, καθώς και προγράμματα μικροχρηματοδότησης που θα βοηθήσουν την ευρύτερη συμμετοχή αδύναμων κοινωνικών ομάδων στα μέτρα ενεργειακής απόδοσης.

Στόχος είναι όλα τα μέτρα να συμβάλουν στην ενεργειακή αναβάθμιση μέχρι 1,900 κατοικιών το χρόνο. Απευθύνονται σε νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και κατοικίες ευάλωτων πελατών. Τα μέτρα αναμένεται να συμβάλουν στην επίτευξη σωρευτικής ποσότητας εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση κατά την περίοδο 2026-2030 ύψους 45.16 Χιλιοτόνους Ισοδύναμου Πετρελαίου (ΧΤΙΠ).

Η εξοικονόμηση θα αφορά κυρίως στη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας που σημαίνει μείωση της χρήσης των ορυκτών καυσίμων που χρησιμοποιούνται στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής. Η στοχευμένη παρέμβαση δίνει έμφαση, κατά προτεραιότητα, σε ενεργειακά φτωχούς και ευάλωτους καταναλωτές με την μεγαλύτερη ευαλωτότητα στις ενεργειακές δαπάνες, ώστε να μεγιστοποιείται τόσο το κοινωνικό όσο και το ενεργειακό αντίκτυπο των δράσεων.

5. Πράσινα Σπίτια στους Κυβερνητικούς Οικισμούς: Καταπολέμηση της Ενεργειακής Φτώχειας Μέσω Ανακαίνισης Χωρίς Αποκλεισμούς.

Στόχος του μέτρου είναι η μείωση της ενεργειακής φτώχειας και των εκπομπών ρύπων με την παροχή στοχευμένης στήριξης για ενεργειακά αποδοτικές αναβαθμίσεις κατοικιών σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα σε Κυβερνητικούς Οικισμούς, με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες.

Το έργο αναμένεται ότι, θα αντιμετωπίζει άμεσα την ενεργειακή φτώχεια, με μετρήσιμο αντίκτυπο σε επίπεδο νοικοκυριού, θα προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη κατά τη μετάβαση στο κλίμα, θα ενισχύει την εμπιστοσύνη του κοινού στις πράσινες πολιτικές παρέχοντας ορατά οφέλη και θα δημιουργεί πράσινες θέσεις εργασίας στις κατασκευές, τους ενεργειακούς ελέγχους και τις τοπικές αλυσίδες εφοδιασμού.

Το έργο στοχεύει σε πολύ συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες περιλαμβάνουν τα εξής:

- i. Νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα (με βάση τα εθνικά εισοδηματικά όρια).
- ii. Ηλικιωμένοι κάτοικοι.

- iii. Μονογονεϊκά νοικοκυριά.
- iv. Άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι κάτοικοι.

Οι δε επιλέξιμες δαπάνες αφορούν στα εξής:

- i. Δωρεάν ενεργειακές επιθεωρήσεις για επιλέξιμες κατοικίες για την αξιολόγηση της τρέχουσας απόδοσης και των αναγκών ανακαίνισης.
- ii. Επιδοτούμενες επιχορηγήσεις ανακαίνισης που καλύπτουν έως και το 90% του κόστους για:
 - Θερμομόνωση.
 - Αντικατάσταση παραθύρων και θυρών (διπλά τζάμια).
 - Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας και ηλιακών θερμοσιφώνων.
 - Στατική αναβάθμιση (όπου απαιτείται).
 - Φωτοβολταϊκά στην οροφή (κατά περίπτωση).

6. Κατασκευή Βιώσιμων Προσιτών και Ενεργειακά Αποδοτικών Κατοικιών προς Ενοικίαση

Στόχος του μέτρου είναι ο σχεδιασμός και κατασκευή προσιτών κατοικιών από τον δημόσιο / ευρύτερο δημόσιο τομέα ή μέσω Σύμπραξης Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα προς ενοικίαση σε ολόκληρη την Κύπρο που πληρούν υψηλά πρότυπα ενεργειακής απόδοσης, μειώνουν την ενεργειακή φτώχεια και εξασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση σε συνθήκες διαβίωσης ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή - ευθυγραμμισμένες με τους στόχους του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

Το μέτρο αναμένεται να βελτιώσει άμεσα τις συνθήκες στέγασης για ευάλωτους πληθυσμούς, να μειώσει την ενεργειακή φτώχεια μειώνοντας τους λογαριασμούς ενέργειας των νοικοκυριών, να υποστηρίξει μια δίκαιη κλιματική μετάβαση με την ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτεραιοτήτων και να προωθήσει την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και τη δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας.

Το μέτρο στοχεύει σε πολύ συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες αφορούν στις εξής:

- i. Νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα.
- ii. Νέες οικογένειες και μονογονεϊκές οικογένειες.
- iii. Ηλικιωμένα άτομα με χαμηλές συντάξεις.

- iv. Άτομα με αναπηρία.
- v. Κάτοικοι ακατάλληλων κατοικιών.
- vi. Εκτοπισμένοι.

7. Δημιουργία Ενεργειακών Κοινοτήτων για Προσιτή Καθαρή Ενέργεια

Στόχος του μέτρου είναι η δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων που επιτρέπουν σε ευάλωτα νοικοκυριά, μικρές επιχειρήσεις και δημόσιους φορείς να παράγουν και να μοιράζονται συλλογικά ανανεώσιμη ενέργεια, μειώνοντας την ενεργειακή φτώχεια και αυξάνοντας την ενεργειακή ανεξαρτησία - προωθώντας παράλληλα την κοινωνική ένταξη και την κλιματική δικαιοσύνη.

Από το έργο αναμένεται να αντιμετωπίζει την ενεργειακή φτώχεια μειώνοντας το κόστος μέσω της κοινής χρήσης καθαρής ενέργειας, να αυξάνει την πρόσβαση σε ΑΠΕ για μειονεκτούσες ομάδες, να ενισχύει την κοινοτική δράση για το κλίμα και την ενεργειακή δημοκρατία, να δημιουργεί τοπικές θέσεις εργασίας στην εγκατάσταση, τη συντήρηση και τη διαχείριση, να δημιουργεί κοινωνική εμπιστοσύνη και συμμετοχή στην πράσινη μετάβαση και να βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής.

Το έργο στοχεύει σε πολύ συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες αφορούν στις εξής:

- i. Κάτοικοι ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών.
- ii. Νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα.
- iii. Συνταξιούχοι και άτομα που κινδυνεύουν από ενεργειακή φτώχεια.
- iv. Μικροεπιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενοι με υψηλούς λογαριασμούς ενέργειας.

Οι επιλέξιμες δαπάνες αφορούν στις εξής:

- i. Πιλοτική εγκατάσταση 5-7 ενεργειακών κοινοτήτων (αστικές και αγροτικές).
 - Εντοπισμός ταρατσών ή τεμαχίων για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών (π.χ. σχολεία, δημοτικά κτίρια, κρατικά τεμάχια).
 - Σχεδιασμός και εγκατάσταση ηλιακών συστημάτων με αποθήκευση μπαταριών όπου απαιτείται.

- Ενεργοποίηση εικονικής καθαρής μέτρησης για τη διανομή της παραγόμενης ενέργειας μεταξύ των μελών της κοινότητας.

ii. Μοντέλο Κοινωνικής Ενέργειας Μέλους

- Ανάπτυξη ενός συνεταιριστικού πλαισίου όπου τα μέλη της κοινότητας:
 - ✓ Μοιράζονται την ιδιοκτησία ή τα οφέλη της παραγωγής ενέργειας.
 - ✓ Πληρώνουν μειωμένες τιμές ενέργειας ή λαμβάνουν πιστώσεις λογαριασμού.
 - ✓ Συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων.

iii. Τεχνική και διοικητική υποστήριξη

- Δημιουργία ενός εθνικού γραφείου υποστήριξης μιας στάσης για τις ενεργειακές κοινότητες:
 - ✓ Νομική ρύθμιση, άδειες, χρηματοδότηση, διαπραγματεύσεις με προμηθευτές, δομή τιμολόγησης.
 - ✓ Ενημερωτικές ενέργειες και προώθηση.